

נתיבות ישיבה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

במדבר ערב שבועות תשפ"ה

"יום מתן תורתנו" - סגולתה לעלות בית א-ל

פרקי אבות פרק ו' משנה א'

שנה ז' • גליון שמ"ט

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

תוכן העניינים

במדבר ערב שבועות תשנ"ד

"יום מתן תורתנו" – קדושת החג וסגולתה לעלות

בסולם העולה בית א-ל

ה	ההכנה לקבלת התורה מר"ח סיון
ה	ההכנה לקבלת התורה כבר התחיל מיציאת מצרים
ו	מ"ט הימים קודם קבה"ת - כי נדרשו ימי ההכנה
ו	ההכנה - למרות שזכו לנבואה ומדריגות גדולות
ו	הניסים הגלויים שהיה לישראל במ"ט ימים אלו - ההכנה לקבה"ת
ז	מראש חודש סיון - ההכנה הגדולה בעיצומה
ז	בעת מתן תורה זכו בני"ל לשפיץ פון דער אמונה"
ח	מצות זכירת מעמד הר סיני - חזיון לאמונה
ח	זכירת מעמד הר סיני ע"י שלא ישכח דבר א' מתלמודו
ח	הלאו על זלזול בחשיבות התורה
ט	היכן מרומז בפסוק הענין שלא ישכח תלמודו
ט	"אתה הראית לדעת" - במעמד הר סיני
ט	במעמד הר סיני הושרש ונקנה מהות התורה לנצח
יא	"אלע האבען מיטגעלעבט אתה הראית לדעת"
יא	התועלת מזכירת מעמד הר סיני - ע"י עסק התורה
יא	ביגיעת התורה נמצא "אתה הראית לדעת"
יב	בלי תורה - שוכחים מעמד הר סיני
יב	ענין זכירת מעמד הר סיני - שנעויר בתוכנו האמונה שהיה אז
יג	בכל שנה ושנה מקבלים מחדש התורה
יג	היו קוראין פרשה זו בכל שנה - לא בקריאה בלבד
יד	גם הציוויים מהו מהות התורה נכללים בהתבוננות זו
יד	"זיך צושטעלען צי די אבות"
יד	לזכור שני דברים
טו	דרך העליה ע"י לימוד התורה
טז	ויענו כל העם יחדיו - כל אחד לחוד

כל אחד ואחד התעורר מעצמו יז
 שלא הצטרכו זה לזה יז
 הדרך לבוא ל'כאיש אחד בלב אחד' - ע"י שני יסודות באמונה יז
 הראשונה - להיות בעל אמונה וביטחון בהקב"ה יח
 מידה השניה - לא לקנאות ולהאמין בהקב"ה יח
 שגב קדושת לימוד התורה - ע"י לימוד בכוונה רצויה יט
 הקדושה הגדולה שהאדם יכול לזכות לו יט
 התורה מכין אותו לעוד תורה כ
 זמן מן תורתנו -העבודה בימי חג השבועות כ
 הענין של שלושת ימי ההגבלה גם מתעוררים מחדש כ
 ההכנה - ע"י תשוקה גדולה לתורה כא
 "ציגעפאסט פאר מיר" כא
 להגיע להחלטות טובות כא

במדבר ערב שבועות תשנ"ד

"יום מתן תורתנו" - קדושת החג וסגולתה לעלות

בסולם העולה בית א-ל

השי"ת בעצמו אמר למשה שיאמר לכלל ישראל, 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (שמות יט, ה-ו). השי"ת מסר להם האושר הגדול שיש בקבלת התורה, 'דער אייבערשטער האט זיי געזאגט דאס גליק וואס ליגט אין קבלת התורה'.

כל זה התחיל בראש חודש סיון, 'בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני' (שמות יט, א), ועיקר ההכנה היה בשלשת ימי הגבלה.

ההכנה לקבלת התורה כבר התחיל
מיציאת מצרים

האמת הוא שההכנה לקבלת התורה התחיל תיכף בשעת יציאת מצרים, כמו שמבואר בספר החינוך (מצוה שו), שהטעם של ספירת מ"ט ימי הספירה הוא, לפי שבני ישראל בשעת יציאתם ממצרים מנו הימים שיזכו לקבלת התורה.

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לִיצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינִי. וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֹגֵד הָהָר. וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וְתֹגִיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׁא אֶתְכֶם עַל כִּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבֹא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סֻגָּלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֲלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמות י"ט א-ו).

ההכנה לקבלת התורה מר"ח סיון

כששנתן השי"ת התורה לכלל ישראל, נאמר בפרשת יתרו אריכות דברים שהשי"ת שלח את משה רבינו לכלל ישראל להכינם לקראת קבלת התורה.

ההכנה - למרות שזכו לנבואה ומדריגות גדולות

אך עדיין יש להבין, הלא בקריעת ים סוף כבר זכו בני ישראל למדריגות נשגבות, כמו שאמרו במכילתא ש'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא'. ו'שפחה' הכוונה לשפחה כנענית שיצאה עמהם ממצרים, שגם השפחה שיצאה ממצרים זכתה לנבואה שלא זכה לו יחזקאל בן בוזי, שזכו אז לנביאות שלא זכו לה הנביאים הגדולים.

אלא שבכל זאת עדיין לא היה במדריגות אלו די כדי שיהיו ראויים לקבלת התורה, והוצרכו להכנה של ארבעים ותשעת הימים שחסרים עדיין לקבלת התורה.

הניסים הגלויים שהיה לישראל במ"ט ימים אלו - ההכנה לקבה"ת

יש לנו להתבונן מה שהיה באותם ארבעים ותשעת ימי ההכנה.

בתורה נתבאר שבתוך הימים האלו היה מלחמת עמלק, וראו בני ישראל הניסים

אפילו שלא היה לבני ישראל עדיין מצוות הקרבת העומר ולא מצות ספירת העומר. בכל זאת מנו בני ישראל מעצמם ארבעים ותשעה ימים שחסרו להם עדיין לקבלת התורה.

מ"ט הימים קודם קבה"ת - כי נדרשו ימי ההכנה

ואם תאמר, למה לא נתן השי"ת התורה לבני ישראל תיכף ומיד למחרת יציאתם ממצרים, או למחרת קריעת ים סוף - מאחר שהתכלית של יציאת מצרים היתה קבלת התורה, כמו שנאמר, 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה' (שמות ג, יב), ולמה המתין השי"ת בנתינת התורה עד לאחר מ"ט ימים.

אלא שארבעים ותשעת ימי ההמתנה הוצרכו כדי שבני ישראל יכינו עצמם בהכנה נפשית, כדי שבני ישראל יכינו עצמם להיות ראויים לקבלת התורה.

בעת מתן תורה זכו בני' ל"שפיץ
פון דער אמונה"

כשזכו בני ישראל לבוא למתן תורה, כתבו הרמב"ם והרמב"ן שבזמן ההוא הגיעו בני ישראל למדריגה הגדולה ביותר של האמונה, 'דער שפיץ פון דער אמונה בה', זענען אידען געקומען ביי מתן תורה'.

אפילו שגם בקריעת ים סוף נאמר (שמות יד, לא), 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'. אעפ"כ כתב הרמב"ם, שעיקר האמונה - עד כמה ששייך שאדם יבוא לאמונה - היתה בשעת מתן תורה. שכן בשעת מתן תורה ירד השי"ת בעצמו לכלל ישראל לדבר אליהם, וגילה להם עליונים ותחתונים, וראו ההנהגה שנפעלת בעליונים ובתחתונים.

בני ישראל זכו אז להתעלות למדריגה העליונה ביותר באמונה שהאדם יכול לבוא אליו, 'דאס איז דער שפיץ אמונה וואס דער מענטש קען צוקומען'.

שהשי"ת עשה עמם במלחמת עמלק, וגם ראו את רשעותו של עמלק.

בנוסף ראו בתוך הימים האלו הניסים של ירידת המן. שבכל יום ירד להם מן מהשמים. ועוד ראו הניסים של בארה של מרים, שמשה רבינו הכה את האבן ויצא ממנו מים.

היינו שבימים הללו ראו בני ישראל הנהגת השי"ת ויד ה' במצרים וקריעת ים סוף, וההנהגה שהיה בימים האלו שהיו בני ישראל במדבר. וכל מה שעבר עליהם היה נצרך עבורם להכנה לקבלת התורה.

מראש חודש סיון - ההכנה הגדולה בעיצומה

כשנכנסו לחודש סיון, הקדים להם השי"ת: 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'. שכפי כמה שהתקרבו לזמן הנשגב של קבלת התורה, הִרְבּוּ בהכנה יותר ויותר עד שהגיעו ליום מתן תורה.

**מצות זכירת מעמד הר סיני - חיזוק
לאמונה**

מצאנו שבפרשת ואתחנן נאמר בפסוק, **רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב** (דברים ד, ט-י).

בפסוקים אלו בפרשת ואתחנן מבואר החיוב לזכור מעמד הר סיני, שצריכים לזכור תמיד מעמד הר סיני. על ידי זה שבני ישראל זוכרים מעמד הר סיני, מתחזקים באדם האמונה בהקב"ה והאמונה בתורה מן השמים. כמו שהתורה עצמה מזהיר אותנו עד כמה צריכים להיזהר ולהישמר, 'לזכור' מעמד הר סיני, **רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך**.

**זכירת מעמד הר סיני ע"י שלא
ישכח דבר א' מתלמודו**

והנה בפשטות מה שנאמר 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. הכוונה שנזכור מעמד

הר סיני על ידי שהאדם יצייר במוחו זכירת הענין של מעמד הר סיני.

אך ראה מה שאמרו בגמרא (מנחות צט:), 'כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר 'השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים'. וכדרכי אבין אמר רבי אילעא, דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא, כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. רבינא אמר השמר ופן שני לאוין ניהו. רב נחמן בר יצחק אמר בשלושה לאוין, שנאמר 'השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים'. יכול אפילו מחמת אונסו, תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך, במסירה מלבו הכתוב מדבר'.

הלאו על זלזול בחשיבות התורה

היינו שהלאו הזה מדבר על מי ששוכח דבר אחד מתלמודו - לא מחמת זכרוננו החלש, אלא משום שניגש לתלמודו מתוך קלות, 'ער נעמט עס לייכט', שאינו חוזר על תלמודו, ואינו שומר את התורה שלמד שתישאר בזכרוננו.

"אתה הראית לדעת" - במעמד הר סיני

והביאור בזה הוא, 'דאס מיינט אזוי'. שבמעמד הר סיני נאמר (דברים ד, לה), 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו'. ופירש רש"י, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת'.

היינו שבשעת מעמד הר סיני הראה השי"ת לכלל ישראל איך הוא מנהיג את כל הבריאה, וכל הכלל ישראל ראו ההנהגה הזאת כיצד השי"ת מנהיג את הבריאה, ועל ידי כן התעלו בני ישראל למדריגה הנשגבה ביותר באמונה בבורא עולם, ובעיקר באו אז לאמונה שהתורה היא מהשמים.

במעמד הר סיני הושרש ונקנה מהות התורה לנצח

"אז די תורה זאגט אונז אהן, 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. דאס הייסט אזוי. אז זיך דערמאנען אין מעמד הר

היכן מרומז בפסוק הענין שלא ישכח תלמודו

ולכאורה נראים הדברים מתמידים. שהרי הפסוק 'השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים' מדבר אודות מעמד הר סיני, שיזכרו תמיד מה שהיה בשעת מעמד הר סיני, והיכן מרומז בפסוק זה הענין של המשכח דבר אחד מתלמודו, שהמשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלא תעשה, הלא לכאורה בפשטות הפסוק אינו מדבר מ'דברי תורה' אלא 'ממעמד הר סיני'.

אלא שמבואר בדברי הגמרא, 'שטייט דאך דא אין די גמרא אזוי'. שמי שיתבונן מה שהיה בשעת מעמד הר סיני, ויזכור את מעמד הר סיני, אך לא יחזור על הדברי תורה שלמד, הרי הוא בכלל 'שכחת' מעמד הר סיני.

העולה מזה, שהדרך לקיים המצוה של 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך' הנו על ידי מה שיזכור את תלמודו ולא ישכח מה שלמד. ואם שוכח מה שלמד, נחשב דבר זה עבורו ששכח מעמד הר סיני.

דער לופט וועט ער מוזען שטארבען. דער לופט און דער חיות פון אלע עולמות איז תורה ומצוות פון דעם כלל ישראל".

כשהתורה מזהיר אותנו, 'אז די תורה זאגט אונז

אהן, 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. הכוונה בזה הוא, שבזכירה זו נזכור שבשעת מתן תורה הושפעו על בני ישראל הכוחות והאורות, וכל נשמות בני ישראל עמדו אז בהר סיני בשעת מתן תורה.

בשעה זו הוקנה והושרש בדעת ובנשמת כל אחד מישראל אמיתת התורה, ואמיתת התורה מן השמים, ונשרש בתוכם מהו מהות התורה ומהו פנימיות התורה, ואיך שכל הבריאה עומדת על התורה.

בשעת מתן תורה הושרש בהם, שעל ידי זה שיהודי מקיים תורה ומצוות, הפעולות האלו הם החיות של כל העולמות. והחיות והקיום של המלאכים היא על ידי התורה והמצוות של בני ישראל.

אם בני ישראל יפסיקו להשפיע חיות בעולמות על ידי תורה

סיני, איז די כוחות אין די אורות וואס זענען נתגלה געווארען ביי מעמד הר סיני. וואס יעידער איד - אלע נשמות פון אללע אידען זענען געשטאנען ביים בארג סיני בשעת מתן תורה".

"און ס'איז נקנה געווארען, ס'איז נשרש געווארען, און דעם דעת, און דעם נשמה פון יעדער מענטש, די אמיתת התורה, די אמיתת תורה מהשמים, וואס תורה איז און וואס תורה מיינט. וואס די גאנצע בריאה האלט זיך אויף תורה, און אז די מלאכים עקסזעסטירן פון אונזער תורה ומצוות, דאס איז דער חיות פון די מלאכים".

"אז אונז וועלען אויפהערען צו געבען חיות אין די עולמות מיט תורה ומצוות, וועט איינפאלען די גאנצע בריאה, ס'וועט זיך צוזאמברעכען, ווייל דער אייבערשטער האט תולה געוועזען דעם חיות פון אלע עולמות אין תורה ומצוות פון כלל ישראל".

"פונקט ווי דער לעבעדיגער חיות פון גשמיות'דיגער גוף פון מענטש איז תלוי אין לופט, אַ מענטש זאל אָפּגעשניטען ווערען פון

התועלת מזכירת מעמד הר סיני -

ע"י עסק התורה

כשהשי"ת מצוה עלינו, 'אז

דער אייבערשטער

זאגט אונז אהן, 'רק השמר לך
ושמור נפשך מאוד פן תשכח את
הדברים אשר ראו עיניך'. הכוונה
הוא שעל ידי זכירת מעמד הר סיני,
מתעורר ומתחזק הידיעה של
'אתה הראת לדעת'.

על זה אמרו חז"ל, שאין די במה

שאנו מעמידים נגד עינינו

המצב של מעמד הר סיני, העיקר
אינו במה שזוכרים מה שהיה
במעמד הר סיני, אלא שכדי לעורר
כל האורות וכל הענינים של
האמונה שהשיגו בני ישראל
בשעת מעמד הר סיני, כדי לעורר
הנבואה ששמע כל אחד את דבר
ה' בשעת מעמד הר סיני, הכוח
לעורר ולחדש ולחזק את האמונה
והידיעה, זה נמצא בתורה עצמה,
'דאס אויפרישעכטס, און דאס
מחדש זיין, און מחזק זיין די אמונה
און די ידיעה, ליגט אין תורה
אליין'.

ביגיעת התורה נמצא "אתה הראית

לדעת"

כשיהודי לומד תורה, ועוסק

בתורה שהשי"ת נתן

ומצוות, אזי תיהרס כל הבריאה
כולה, כי השי"ת תלה החיות של
כל העולמות בתורתם ובמצוותן
של הכלל ישראל.

כמו שהחיות של גוף האדם החי

תלויה באוויר שהאדם נושם

בכל רגע ורגע, וכשהאוויר הופסק
ממנו אוויר אין האדם יכול
להתקיים וימות. כך גם האוויר
והחיות של כל העולמות תלויים
בתורתם ומצוותן של כלל ישראל.

"אלע האבען מיטגעלעבט אתה

הראית לדעת"

דבר זה השיגו בני ישראל, וראו

בחוש במעמד הר סיני, איך

שהתורה ומצוות של הכלל ישראל
הם החיות של כל העולמות. ודבר
זה ראו בשעה שהיה 'אתה הראת
לדעת', שהשי"ת הראה להם,
והדבר נקלט ונשרש במוחם
ובליבם ידיעה זו.

"אתה הראת לדעת', צריכים אנו

לדעת ענין זה, וכל נשמות

כל הכלל ישראל עד לסוף כל
הדורות חיו והשיגו ענין זה בשעת
מעמד הר סיני, 'זיי האבען עס
מיטגעלעבט און מיטגעזעהן, און
משיג געווען בשעת מעמד הר
סיני'.

תורה. אבל מי ששוכח דברי תורה מאבד הסגולה שהיה במעמד הר סיני.

ענין זכירת מעמד הר סיני -

שנעורר בתוכנו האמונה שהיה אז

אנו רואים שהתורה מזהיר אותנו באופן גדול, 'די תורה איז מזהיר שווער' על ענין זכירת מעמד הר סיני. 'רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוֹקֶיךָ בחורב'.

התורה מזהיר אותנו שנזכור

העמידה בחורב, איך שעמדנו בהר סיני. והענין בזה הוא, כדי שנזכה לחדש ולעורר בנו את האמונה בה' והאמונה בתורה שזכו לו בני ישראל במעמד הר סיני, שהיתה היום החשוב ביותר בבריאה.

וכן אמרו חז"ל על יום זה (תענית כו:), 'ביום חתונתו זה מתן תורה', שיום חתונתו של כביכול היתה ביום מתן תורה, היום בו קיבלו בני ישראל התורה.

יום זה היה אצל כביכול יום השמחה הגדולה ביותר מאז

לנו בהר סיני, ולומד את דבר ה' שדיבר אלינו וחוזר על הדברים. הוא עוסק ומתעמק בהם, ומבקש לידע את דבר ה', ומתייגע להבין ולדעת עד מקום שידו ושכלו מגיעים, להבין התורה לעומקה לארכה ולרחבה, 'צו פארשטיין אין דער טיף און אין דער ברייט און אין דער לענג', ומתייגע כדי להשיג דבר ה', 'ער איז פאראינטרעסירט און ער מוטשעט זיך צו וויסען משיג צו זיין דעם דבר ה'', בזה נמצא הסגולה והאוצר של האמונה, האוצר של 'אתה הראת לדעת' - שזכו לה בני ישראל במעמד הר סיני.

בלי תורה - שוכחים מעמד הר סיני

לכן השוכח דבר אחד מתלמודו,

ששוכח הלכה או סברא או דין. ולמה שכח את הדבר תורה, לא משום שאין בו כוח הזכרון, אלא ששוכח הדבר תורה באשמתו, לפי שעסק בדברים בטלים ובהבלים, 'ער איז עוסק אין נארישקייטען'. הרי הוא עובר בשלושה לאוים אלו, 'השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים'.

כל זה לפי, שכל הסגולה שהיה במעמד הר סיני נמצא בדברי

השבועות מזה שנוכל לזכות ביום זה.

היו קוראין פרשה זו בכל שנה - לא בקריאה בלבד

והנה כדי לזכות לסגולה ולקדושה שיש בחג השבועות צריך שיהיה 'היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה'.

דבר זה מבין כל בר דעת, שאין די במה שאומרים פסוקי הפרשה כמי שקורא דבר של מה בכך. על ידי קריאה בעלמא של הפסוקים בפרשת יתרו, בזה לא יזכו לכל הסגולות שיש ביום זה.

מה שאמרו חז"ל, 'היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה', אין הכוונה דווקא להפסוקים של עשרת הדברות. אלא שבכלל 'פרשה' זו נכלל גם תחילת הפרשה בחדש השלישי, מה שנאמר שבני ישראל הגיעו להר סיני וכל עניני ההכנה לקבלת התורה, באיזה אופן הכשירו עצמם בני ישראל לקבלת התורה וכיצד הכינו עצמם לקבלת התורה.

בריאת העולם. מכל ששת אלפי השנים שהבריאה עומדת, היום הגדול ביותר לפני כביכול היתה ביום מתן תורה.

בכל שנה ושנה מקבלים מחדש התורה

הסגולות שהיו ביום מתן תורה חוזרים ונשנים מדי שנה בשנה בחג השבועות. ואמרו חז"ל (פסיקתא דר"כ יב, א), 'אמר הקב"ה לישראל בניי היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה'. שבכל שנה בחג השבועות יקראו פרשת 'בחדש השלישי', 'ואני מעלה עליכם כאילו שאתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה'.

מבואר בדברי חז"ל, 'שטייט דאך אין דעם חז"ל אזוי'. שביום חג השבועות בכל שנה ושנה יש בהם האורות והבהירות של האמונה, והסגולה של האמונה בקדושת התורה ובאמיתת התורה, שהשי"ת הכניס בימים של חג

גם הציוויים מהו מהות התורה נכללים בהתבוננות זו

כמו כן, גם הציוויים שציווה השי"ת מהו מהות התורה, 'די אנזאגעכטס וואס דער אייבערשטער האט געזאגט וואס תורה איז', 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', כל זה נכלל בכלל 'פרשה זו', שיקראו ביום זה.

ענין הקריאה הוא שיתבוננו בכל הענינים הללו, מעין מה שהתבוננו בני ישראל במתן תורה כשציווה אותם השי"ת פרשה זו, שכאשר שמעו בני ישראל דיבורים אלו התבוננו בדבר, שזכו להשיג תשוקה עצומה לקבלת התורה, עד שאמרו 'נעשה ונשמע'.

"זיך צושטעלען צי די אבות"

על ידי הענין של 'היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה', צריכים לבוא להתבוננות הראויה, לנצל את חג השבועות לקרוא בפרשה זו, וללמוד הפרשה, ולהתבונן וללמוד מהפרשה, שנעשה כמו שעשו אבותינו כששמעו פרשה זו, 'מיר וועלען זיך צושטעלען צו וואס אונזערע אבות

האבען געטוהן ווען זיי האבען געהערט די פרשה', ואז 'ואני מעלה עליכם כאילו שאתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה', שיתחדש שוב האמונה בתורה מהשמים כמו שזכו בני ישראל בקבלת התורה.

לזכור שני דברים

זהו הענין של חג השבועות שנתן לנו השי"ת, זמן מתן תורתנו. השי"ת אומר לנו, 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים', שני ענינים אלו אסור לשכוח: צריכים לזכור סגולת היום, ובנוסף צריכים לזכור שסגולת התורה והאמונה נמצאים בדברי תורה, ולכן חמור מאוד לשכוח דבר אחד מתלמודו ועובר עליה בשלושה לאווין.

מלבד זאת, יש ענין של 'היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה', ועל זה נאמר 'ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב', שיזכרו את העמידה בהר סיני, הרוממות שזכו בני ישראל בעת שעמדו בהר סיני לאחר כל ההכנה שהכינו את עצמם במשך כל השבועות קודם מתן תורה.

גרעסער, וואס זענען עס די טרעפּען".

"דער עיקר טרעפּען וואס אַ מענטש גייט ארויף - איז לימוד התורה. אַ מענטש ווערט גרעסער דורך תורה, אַ מענטש איז מער זוכה בקדושת התורה, זאפט זיך אין איהם אריין קדושת התורה, איז זאפט זיך אין איהם אריין דער מעמד הר סיני, איז נשרש אין איהם, ס'לעבט זיך אויף אין איהם, ס'דערוועקט זיך אין איהם, ווערט דער מענטש איז ער אפּען אין אלע מילי דקדושה".

דרכי ההתעלות של האדם, שהאדם גדל והולך, והוא הסולם דרכו עולה האדם למעלה. מהו הסולם המוליך כלפי מעלה.

האדם שרוצה להתעלות, ורוצה להגיע למעלה, עליו לעלות במדריגות, שהמעלות יוליכו אותו למעלה, וכשיעמוד למעלה יראה הכל, ויהנה מכל מה שיש למעלה.

אמנם לצורך זה צריך האדם שיהיו בו מעלות. מה הם המעלות שמוליכות את האדם למעלה, מה הם המעלות דרכם צריך האדם ללכת, ועל ידי העליה

ביחוד באותה הכנה שהכינו עצמם מאז ראש חודש סיון, ועיקר ההכנה שהיה בשלושת ימי הגבלה. כל זה נכלל בכלל יום אשר עמדת לפני ה' אלוֹקִיךָ בחורב'.

דרך העליה ע"י לימוד התורה

"דאס התעלות פון אַ מענטש, וואס אַ מענטש ווערט העכער, ער ווערט גרעסער. דער לויטער וואס אַ מענטש גייט ארויף, וואס איז דער לויטער וואס מ'גייט".

"אַ מענטש וויל דערגרייכען, ער וויל ארויפקומען אויבען. דארף ער גיין אויף טרעפּען. די טרעפּען פיהרען איהם ארויף. אז ער איז אויבען, שטייט ער אויבען, זעהט ער אלעס, אין ער איז נהנה פון דעם גאנצען אויבען".

"ער מוז אבער האבען טרעפּען ארויף צו גיין. וואס זענען די טרעפּען וואס פירען אַ מענטש ארויף אויבען, וואס זענען די טרעפּען וואס אַ מענטש דארף אויף זיי גיין, און גייענדיג אויף די טרעפּען דערגרייכט ער, שטייגט ער, ווערט ער העכער און

אנשים ומסכימים לדבר, בדרך כלל סדר הדברים הוא כך:

המחשבה והרעיון שצריכים

לבנות בית מדרש או ישיבה או מקוה, מתעוררת אצל אנשים יחידים, והאנשים היחידים האלו מסתובבים בין הציבור ומביאים את הרבים לידי כך שגם הם יבינו בצורך הדבר, 'די איינצאלע מענטשען גייען ארום זעהן איבערצייגען דעם ציבור דעם רבים אז מ'דארף עס טאקע טוהן'. עד שדעת היחידים נהפכת להיות 'דעת רבים' שצריכים לעשות הדבר, ואז נאספים כולם ואכן עושים את הדבר.

בדרך כלל, מאז שכל הציבור

מסכימים לדבר עד שהבנין אכן עומד על תלו יש בזה כמה וכמה חילוקי דיעות באיזה אופן יעשו את הדבר, כידוע כיצד נראים הענינים הללו בציבור.

כשהתעוררות באה באופן

זה אין זה נחשב ל'יחידיו'. לפי שהרעיון התעורר אצל היחידים, ועל ידי היחידים התעוררו יותר יחידים, עד שעל ידי היחידים נעשה 'ציבור' שהסכימו לדבר. אך אין זה נחשב ל'יחידיו', רק 'בזה אחר זה'.

בהם יוכל לעלות למעלה ולגדול מעלה מעלה, מזה הם המעלות האלו.

עיקר המעלות דרכם עולה

האדם למעלה הוא על ידי לימוד התורה. על ידי התורה גדל האדם, ועל ידי זוכים בקדושת התורה, ונכנס בו קדושת התורה, ונכנס בו מעמד הר סיני ואז נשרש בו הכל. על ידי התורה מתעורר בו מעמד הר סיני ו'חי' ונתעורר בו, ואז הוא פתוח לכל מילי דקדושה.

ויענו כל העם יחדיו - כל אחד לחוד

בשעת מתן תורה נאמר (שמות יט),

ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה. ואמרו חז"ל (מכילתא), 'ויענו כל העם יחדיו, לא ענו בחנופה ולא קיבלו זה מזה, אלא השוו כולם לב אחד, ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה'.

בנוהג שבעולם, כשציבור

מסכימים לענין אחד, כגון שרבים במדינה יסכימו ביניהם לצאת למלחמה, או שרבים יסכימו שצריכים לבנות בית מדרש או לבנות ישיבה או מקוה, ומתאספים ציבור של

כל אחד ואחד התעורר מעצמו

אמנם כאן אומרים לנו חז"ל, 'זאגען אונז די חז"ל אזוי', שבשעת מעמד הר סיני, כששמעו בני ישראל איך שמשה רבינו ירד בשליחות כביכול שיקבלו את התורה, היה אז 'ויענו כל העם יחדיו'. שלא היו צריכים שכל אחד יעורר את חברו, שלא קיבלו זה מזה, שלא היה שאחד צריך לשמוע את חברו, אלא שכל אחד ואחד מישראל הגיע מעצמו להחלטה זו. כל יחיד בנפרד היה המקור והרעיון של הרצון לקבלת התורה.

צריך להתבונן מה יאמר אביו או זקנו, שרק אם אביו או זקנו יסכימו לזה יסכים גם הוא לקבל עליו התורה, אלא כמו שהאב קיבל עליו התורה, כך קיבל עליו גם הבן את התורה. וכמו שהרב קיבל עליו התורה, כך קיבל עליו גם התלמיד את התורה. ואפילו עוברים שבמעמ עמם קיבלו עליהם התורה מעצמם.

זהו הכוונה במה שנאמר 'ויענו כל העם יחדיו'.

הדרך לבוא לכאיש אחד בלב אחד
- ע"י שני יסודות באמונה

עוד אמרו חז"ל, וכן פירש רש"י על הפסוק (במדבר יט, ב), 'ויחן שם ישראל נגד ההר', 'ויחן' נאמר בלשון יחיד, ולא נאמר 'ויחננו', שהיה חנייתם 'כאיש אחד בלב אחד'. היינו שלא היה שם לשום איש מחשבה כנגד חברו, ולא היה לאף איש שום הרגשה לא טובה נגד חברו, לא קנאה ולא שנאה ולא תרעומת.

בוודאי שכדי שיבואו בני ישראל למעלה זו נדרש מבני ישראל הכנה גדולה, שעל ידי כן יבואו בני ישראל להתשוקה הגדולה לקדושה ולקרבת ה', באופן שלא היה צריך איש לעורר את השני לקבל עליו התורה, ולא היה צריך אחד לראות מה יעשה חברו.

שלא הצטרכו זה לזה

הכוח לבוא לידי נקיות מופלאה כל כך במידות, שלא יהיה לאיש שום מחשבה כנגד חברו, 'אזא ריינקייט אין מידות, איינער זאל נישט האבען אנקטעגען דעם

התלמיד לא היה צריך להתבונן מה יאמר רבו, שרק אם רבו יסכים, יסכים גם הוא לקבל עליו התורה. הבן לא היה

אילו היה מהלך מחשבתו של האדם באופן זה, הרי שממילא היתה יורדת שנאתו של האדם לחבירו באופן גדול, וואלט די שנאה צו מענטשען שטארק אראפ געגאנגען.

מידה השניה - לא לקנאות ולהאמין בהקב"ה

המידה השניה שעל ידה זכו ישראל ל'איש אחד בלב אחד' הוא, שהרבה פעמים יש שהאדם מקנא בחבירו, שרואה שחבירו יש לו מזה שלו אין. אך האדם צריך לדעת שמה שהשני יש לו והוא אין לו, אין זה מחמת זה שהשני טוב ממנו וכדומה, אלא משום שכך הוא רצון השי"ת שמהלך חייו תהיה באופן זה, לפי שהקב"ה רוצה ממנו מהלך עבודה מסוים.

השי"ת עושה אחד לעשיר והשני לעני, והסיבה לזה הוא מחמת חשבונות שיש להשי"ת. אם השי"ת קבע שהוא יהיה עני, היינו שעל ידי העניות שלו יקנה את שלימותו, ואושרו תהיה רק על ידי זה שיהיה עני, 'מיט'ן וועג פון עניות וועל איך קונה זיין שלימות, מיין גליק וועט נאר זיין מיט דעם וואס איך וועל

אנדערען, שורשו הוא על ידי שני יסודות.

הראשונה - להיות בעל אמונה וביטחון בהקב"ה

הראשונה היא, שכדי שהאדם יהיה במצב שהנהגתו תהיה באופן של'איש לא יהיה איזה טענות ותערומת כנגדו, וגם הוא אין לו שום טענות ותערומת כנגד השני - כדי להתעלות למדריגה זו צריך האדם להיות בעל אמונה וביטחון גדול ביותר.

האדם צריך לדעת, להבין ולהאמין, שכל מה שהשני גומל וגורם לו, כל חסרון השני מחבירו, כל עוולה שנראה לו שהשני גרם לו, זה מגיע לו מן השמים, ולא מחמת שהשני גרם לו רעה. שכן השני אין לו שום כוח לעשות לו רעה.

אם השני גנב ממנו מאה דאלער, סימן הדבר שמן השמים נגזר עליו שייאבד ממנו מאה דאלער. ואם לא היה השני גונב ממנו, הרי שהיה מאבד הכסף ברחוב. האדם צריך לחיות עם זה שאין מי שיכול לגרום לו רעה. ומה שהשני עשה לו רעה, הוא אינו כי אם המקל שעל ידו מכים אותו מן השמים.

חולקים, והוא מכניס לנפשו ומוחו וליבו דבר ה' ורצון ה'.

כל דין שלומדים, כל מצוה שלומדים ומקיימים זהו רצון ה' שכך יהיה. וכאשר האדם מכניס קדושת התורה לתוך מוחו וליבו, על ידי כן הוא מתקדש.

הקדושה הגדולה שהאדם יכול לזכות לו

ועוד זאת, שכאשר האדם עוסק בתורה מתוך כוונה רצויה שיודע שרצון ה' הוא שיעסוק בתורה, והתורה שלומד זהו המזון והחיות של כל העולמות של כל הבריאה, ועל ידי עצם עסק התורה הוא מקיים רצון השי"ת, שמכניס בתוכו אמיתת התורה, ומכניס בעצמו הדעת של כביכול, 'ער נעמט אין זיך אריין די אמיתת התורה, ער נעמט אין זיך אריין דעם דעת פון כביכול', מלבד מה שנכנס בו ידיעת התורה ומשפטי התורה, שהוא יודע התורה וחושב מחשבות של תורה, ובשעת לימודו הוא מקיים רצון השי"ת שעוסק בתורה.

"דאס הייסט געלערענט תורה לשמה. און אז אַ מענטש לערענט מיט די כוונות, ווערט

זיין אַ עני'. ואילו השני יקנה את שלימותו על ידי עשירות.

כשיתבונן האדם ביסודות אלו של דעת ואמונה, לא יבוא לידי קנאה ושנאה לשום איש מישראל.

זה היה המדריגה שזכו לו בני ישראל בשעת קבלת התורה.

שגב קדושת לימוד התורה - ע"י לימוד בכוונה רצויה

כל הענינים הנדרשים כדי לזכות לקבלת התורה, שלימות המידות ושלימות הדעת והאמונה שנדרשים כדי לזכות לקבלת התורה, כל הענינים הללו נכללים בתוך התורה.

כשעוסקים בתורה מתוך כוונה רצויה, כשהאדם לומד תורה לשמה - לא כדי שיזכה לכבוד, ולא כדי שהשני יתן לו כבוד, אלא שעוסק בתורה כי הוא רוצה לדעת דבר ה', שרוצה לדעת מהו רצון ה', על ידי זה הוא מקבל קדושת התורה.

כשלומדים הדין של 'זה אומר כולו שלי וזה אומר כולו שלי שחולקים, היינו שרצון השי"ת הוא שהדין יהיה שהם

דער מענטש מתקדש למעלה עדי עד. און דאס איז די גרעסטע קדושה און די גרעסטע מדריגה וואס אַ מענטש קען זוכה זיין דערצו.

כשלומדים באופן זה, זהו לימוד תורה לשמה. וכשיהודי לומד תורה מתוך כוונות ומחשבות אלו הוא מתקדש על ידי כן למעלה עדי עד. וזהו הקדושה הגדולה והמדריגה הנשגבה ביותר שהאדם יכול לזכות לו.

התורה מכין אותו לעוד תורה

כשלומדים מתוך כוונות אלו, זוכים שהתורה מקדשת אותו עד מאוד, והתורה מכינה אותו שיזכה לעוד תורה, 'די תורה איז איהם מכין ווייטער אויף תורה', כי האדם גדל תמיד, היום הוא יותר גדול מאתמול, ומחר יגדל יותר מהיום, 'אַ מענטש וואקסט, היינט איז דער מענטש גרעסער ווי נעכטען, מארגען וועט ער גרעסער זיין ווי היינט'.

בעניני קדושה ותורה תמיד צומחים וגדלים, והסולם המעלה את האדם למעלה זהו לימוד התורה מתוך כוונה

רצויה, שהלומד תורה מתוך כוונה רצויה זוכה לתורה, שהיא הסולם המעלה את האדם, 'דאס איז דער לייטער וואס פיהרט דעם מענטש ארויף'.

זמן מן תורתנו - העבודה בימי חג השבועות

ביותר מתעורר אור התורה ביום מתן תורתנו, כמו שאנו אומרים בנוסח התפילה 'זמן מתן תורתנו'.

הכוונה של 'זמן מתן תורתנו', אינו שנתנו ביום זה התורה רק בעבר, אלא שזהו היום שנתנו בו התורה בעבר - וגם היום בכל שנה נותנים בו את התורה.

מדי שנה בשנה זהו היום שנותנים לנו את התורה, 'יעדעס יאהר גיט מען ווידער די תורה אין דעם טאג'. בכל שנה ביום זה יש התקרבות הבורא לכלל ישראל.

הענין של שלושת ימי ההגבלה גם מתעוררים מחדש

כמו שהענין של 'זמן מתן תורתנו' מתעורר מדי שנה בשנה, כמו כן גם הענינים של שלושת ימי

בלב אחד, שהמידות יהיו בשלימות, שלא יהיה לו קנאה ולא שנאה. אדרבא, שיהיה מסור ונאמן לשני, שיהיה מקושר לשני יהודי אחד לחבירו, אַ חַבְרֵי שְׂאֵפֶט און אַ חַבְרֵי שְׂקִיט, אַ געבונדנִקֵיט אין איד צום אנדערען, אלו הם המידות שהכשירו את הכלל ישראל לקבלת התורה.

צריכים להיזהר בכל השנה ובפרט בימים אלו על מה שנאמר 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים', שיהיה לאדם התשוקה לתורה ולדעת החשיבות של התורה, ולזכות למידות שהתורה נקנית בהם.

להגיע להחלטות טובות

במיוחד ביום חג השבועות, שהיום יתמלא בקדושה ובתורה, בדביקות בתורה ובדביקות במצוות. לקנות ולקלוט ביום זה מעלת התורה, שנוכה לבוא לקבלות והחלטות לעלות על הסולם המוליך את האדם לקדושה ולאמונה, וזהו עיקר תפקידנו, לימוד התורה מתוך מחשבות וכוונות רצויות.

הגבלה מתעורר מדי שנה בשנה, וספירת הימים של המ"ט יום מתעוררים מדי שנה בשנה, ויש למלאות כראוי ימים אלו.

ההכנה - ע"י תשוקה גדולה לתורה

ההקדמה לימים אלו הוא התשוקה והאמונה בתורה מן השמים, לדעת ולהכיר החשיבות של תורה, ושיהיה לאדם הרצון לתורה, ולידע שאי אפשר לקנות תורה רק על ידי שלימות במידות, ושיהיה לכל אחד התשוקה לתורה, באופן של 'ויענו כל העם יחדיו', שיהיה לאדם תשוקה עצמית לתורה, אַ אייגענע תשוקה אויף תורה'.

"ציגעפאסט פאר מיר"

בנוסף לזה יהיה 'ויהן שם ישראל נגד ההר', 'כאיש אחד בלב אחד'. שיבוא למדריגה זו על ידי אמונה וביטחון בהקב"ה, שהכוחות והיכולת שנותן לו השי"ת רק זה טוב עבורו, לא פחות ולא יותר, ורק באופן זה יהיה לטובתו, 'פונקט דאס איז גוט צוגעפאסט פאר מיר'.

על ידי זה שיש לאדם אמונה וביטחון יזכה ליכאיש אחד

נתיבות ישיבה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פרקי אבות תשפ"ד
פרק ו' משנה א'

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

פרקי אבות פרק ו

שְׁנֵי חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּרוּךְ שֶׁבַחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם

מלכויות יש חשש שמא תשתכח תורה מישראל חלילה, בזה יש היתר לכתוב התורה שבעל פה, וכמו שאמרו שם בגמרא שמשום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' היתירו לכתוב לפעמים את התורה שבעל פה, כי אף שתורה שבעל פה אסור לכתוב, אבל משום עת לעשות לה', שתשאר התורה שבעל פה אצל ישראל, הפרו תורתך - היתירה לכתבה.

אכן בזמננו אנו רואים בחוש שאילו לא היו כותבים את התורה שבעל פה, היתה חלילה תורה משתכחת מישראל, ורבינו הקדוש כשראה בחכמתו ובקדושתו שזה עת לעשות לה', ובדורו סידר רק את המשניות, אבל התלמוד נשאר עדיין תורה שבעל פה, ואחר כך בזמנם של רבינא ורב אשי, ראו שוב שמחמת קושי השיעבוד ישתכח התלמוד מישראל חלילה, ואז סידרו רבינא ורב אשי את התלמוד בבלי, וזה היה חתימת התלמוד.

שְׁנֵי חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה.
מבאר רבינו יונה: כי זאת היא ברייתא ואינה משנה כלל. וכבר נהגו לשנותה עם מסכת אבות.

ברוך שבחר בהם ובמשנתם.
בברייתא זו נתנו ברכה לרבינו הקדוש מסדר המשנה, ומבאר רבינו יונה טעם הברכה: לפי שבחר רבינו הקדוש כדי שתהא התורה שבעל פה מסודרת בפני כל הדורות כדי שלא תשכח. כי מפני שכתב רבינו הקדוש את המשניות, לכן לא נשתכחה תורה מישראל.

כי הנה מן התורה אסור לכתוב תורה שבעל פה, וכמו שאמרו (גיטין ס:), 'כתיב כתוב לך את הדברים האלה, וכתיב כי על פי הדברים האלה, הא כיצד, דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב'.

אבל כשראה רבינו הקדוש שמחמת הגלויות ושיעבוד

ידעו בעל פה את כל המשניות וכל מימרות האמוראים היו שגורים על לשונם, לא רק היחידים ידעו בעל פה את כל התורה, אלא כל כלל ישראל ידעו את כל התורה בעל פה, לפי שהיה אסור לכתוב את התורה שבעל פה.

מחמת איסור הכתיבה, תיכף כשהיו מתחילים

ללמוד עם הבנים משניות וגמרא, היה כל לימודם בעל פה, ועל ידי לימודו היה כל אחד מתמלא בתורה שבעל פה.

אבל בדורינו אילו היו לומדים רק בעל פה לא היה נשאר בידינו מאומה, ואצלינו תחילת הלימוד הוא רק מתוך הכתב, שכאשר מתחילים ללמוד עם הבנים, תחילת הלימוד הוא לימוד משניות וגמרא מתוך הכתב, ולומדים הדברים מבפנים קודם שמבינים את הדברים, ורק לאחר מכן באים לידי הבנה. אבל בדורות הקדמונים היה כל לימודם בעל פה, לפי שהדורות הקדמונים היו קרובים יותר לתורה.

מה שהדורות הראשונים היו קרובים יותר לתורה, אין זה דווקא מפני שנולדו בעלי

לאחר חתימת התלמוד, נשאר הדבר להיתר כללי לכתוב כל ענין שבתורה שבעל פה. אבל קודם לכן - לאחר שסידרו את המשנה עד שכתבו את התלמוד, במשך כל הדורות של האמוראים במשך מאות שנה לא כתבו את התלמוד, ובאותם השנים עדיין היה אסור לכתוב תורה שבעל פה, מלבד המשניות שנכתבו מכבר (עיין תמורה יד:).

ונראה שההיתר בימי רבי היה רק לגבי המשניות והברייתות ולא יותר, אבל כשהותר לכתוב התלמוד בזמן חתימת התלמוד, נשאר היתר לכתוב את התורה שבעל פה בכל אופן, וכמו שאנו רואים שמאז חתימת התלמוד, בימי הגאונים והראשונים כתבו את כל חידושיהם.

וטעם הדבר שהיום הותר כתיבת תורה שבעל פה הוא מפני שאם לא היו מתירים לכתוב תורה שבעל פה, מחמת קושי השיעבוד וחולשת הדורות היו באים חלילה לידי שכחת התורה.

ומכאן יש לנו ללמוד עד היכן הגיע גדלות התורה של דורות התנאים והאמוראים, שהם

בעל פה שייך רק אצל עילויים מופלגים, שבדורותינו זכרון זה שייך רק אצל אחד לכמה אלפים שיוכל לזכור בעל פה את כל הש"ס.

כי בדורות שלנו חסר בחשק ואהבת התורה, וכמו כן חסר אצלנו הסייעתא דשמיא.

דבר זה ראה רבינו הקדוש בשעתו ורבינא ורב אשי בשעתם, שתשוקת התורה וחשק התורה נחלש, ובד בבד נחלש גם הסייעתא דשמיא לתורה, והבינו שבמצב זה לא תישאר התורה בכלל ישראל, ואז התירו כתיבת התורה שבעל פה, משום עת לעשות לה' הפרו תורתך.

וזאת יש לדעת, שעיקר שנמנעה ידיעת התורה במשך הדורות אין זה מחמת שחסר בכשרונות, שאין אנו יודעים כיצד היה הכשרונות באותם הדורות, ויתכן לומר שגם בדורינו יש בעלי מוחין חריפים כדוגמת מה שהיה להגאון רבי עקיבא אייגר ולהחתם סופר, אלא שחסר בחשק ואהבת התורה, ויתכן שיש פרופסור בקאלידזש בעל מוח גדול, ויש בעלי מוחין

כשרונות גדולים, שאין אנו יודעים אם בדורות הראשונים נבראו בעלי מוחות גדולים, אלא שבזמנם זכו לסייעתא דשמיא לזכות לתורה.

עוד זאת עמד להם, שהיה להם חשיבות גדולה לתורה, שכאשר למדו תורה, החשיבו את התורה עד מאד, ולמדו התורה מתוך תשוקה גדולה ורצון גדול. וכאשר לומדים מתוך חשק גדול ורצון גדול, ממילא נקלטים דברי התורה במח האדם, הן בהבנת התורה והן בידיעת התורה, באופן שלא ישכח ממנו, כי כפי מה שהאדם מחשיב את הדבר, כך ישיג את הדבר מתוך הבנה גדולה וישאר הדבר חקוק בזכרונו. ולפי שבדורות הראשונים היה אהבת התורה וחשק התורה באופן מפלג, בזה זכו לזכרון התורה.

ועוד זאת, שבדורות הראשונים היתה מדרגת הקדושה של כלל ישראל באופן נשגב ביותר, ועל ידי כן זכו לסייעתא דשמיא בלימוד התורה, באופן שכל כלל ישראל זכרו את התורה שבעל פה במוחם. אבל בדורותינו כדי לדעת ולזכור את כל הש"ס

שנעשו טראק דרייווערס [נהגי משאיות], ואו סתם בעל הבית, ומצד חריפות שכלם הרי הם בעלי כשרון כגאוני הדורות בדורות שעברו, אלא שלפי שאין להם שייכות לתורה, לא גדל מהם מאומה, מפני אין להם חשיבות התורה, וממילא גם אינם זוכים לסייעתא דשמיא, ולכן יצא מהם מה שיצא.

פרק ו' משנה א'

רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה, זוֹכֶה
 לְדַבְרִים הַרְבֵּה, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּלוּ פְּדָאִי
 הוּא לוֹ, נִקְרָא רַע, אֶהוּב, אֶהוּב אֶת הַמָּקוֹם, אֶהוּב אֶת
 הַבְּרִיּוֹת, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת,
 וּמַלְבִּשְׁתּוֹ עֲנוּה וִירָאָה, וּמַבְשֵׁרְתּוֹ לַחֲיוֹת צַדִּיק חֲסִיד
 יוֹשֵׁר וְנֶאֱמָן, וּמַרְחֻקְתּוֹ מִן הַחֲטָא, וּמַקְרִבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת,
 וְנִתְּנִין מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה בִּינָה וְגִבּוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִי
 עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה אֲנִי בִּינָה לִי גִבּוּרָה, וְנוֹתַנָּה לוֹ מַלְכוּת
 וּמִשְׁלָה וְחִקּוֹר דִּין, וּמַגְלִין לוֹ רְצֵי תוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה
 כְּמַעֲשֵׂי הַמִּתְנַבֵּר וּבִנְהָר שְׁאִינוֹ פּוֹסֵק, וְהוּא צָנוּעַ וְאֶרֶךְ
 רוּחַ, וּמוֹחֵל עַל עֲלָבוֹנוֹ, וּמַגְדִּילָתּוֹ וּמְרוֹמְמָתּוֹ עַל כָּל

הַמַּעֲשִׂים

כאילו בנה פלטרין של מעלה,
 שנאמר (שם נא, טז), ואשים דברי
 בפיו ובצל ידי כסיתוך לנטוע
 שמים וליסד ארץ. ורבי לוי אמר
 אף מקרב את הגאולה (סנהדרין
 צט:).

מבואר בדברי חז"ל, שהלומד
 תורה לשמה, על ידו
 נשפעים כל ההשפעות מלמעלה
 למטה, שכל ההשפעות מושפעים

זוֹכֶה לדברים הרבה. מזה המה
 דברים אלו? הרי הם
 מפורשים בהמשך הברייתא.
 ומביא המפרש את דברי חז"ל:
 אמר ר' אלכסנדרוס, כל העוסק
 בתורה לשם שמים, נעשה שלום
 בפמליא של מעלה ובפמליא של
 מטה, שנאמר (ישעיה כו, ה) או
 יחזק במעזי יעשה שלום לי
 שלום יעשה לי. רבא אמר,

ואילו לא היה שום חשיבות בתורה ומצוות שלא לשמה, לא היו באים מתוך שלא לשמה לידי לשמה. ומוכח מזה שגם כשעוסקים בתורה שלא לשמה מקיימים מצות עשה של לימוד התורה, וגם כשמקיימים מצות עשה שלא לשמה, מקיימים את המצוה, אבל יש חילוק גדול בין המקיים המצוה שלא לשמה לבין המקיים המצוה לשמה.

אחד מהמעלות הגדולות שיש בתורה גם כשהוא שלא לשמה הוא, כי כשהאדם לומד שלא לשמה, כגון כדי להתכבד, בשביל שאקרא רבי ובשביל שאקרא נשיא, אבל בזמן זה הוא לומד את דרך התורה, הוא קולט ידיעות על דרך התורה ודרך השגחת הבורא, דרך האמונה ודרך הבטחון, ועל ידי כן יבוא לידי דרך החיים, שגם כשלומדים שלא לשמה, אבל בזמן זה הוא קולט את ידיעת התורה, והוא קונה את שכל התורה.

לכן אף שהוא אכן שלא לשמה, ואין בתורה זו קדושה גדולה כ"כ המאירה את האדם, ואין בתורה זו הכוח לשנות את האדם ולזככו ולרוממו, אבל אעפ"כ יש בתורה זו הידיעה של

בזכות מה שלומדים תורה לשמה, שכאשר יש בעולם תורה לשמה, על ידי כן עומדים כל סדרי שמים וארץ על מכונם, וכל ההשפעות בעולם באים בשלימות.

תורה לשמה זהו החיות שמקיימת את כל הבריאה כולה, ולכן הלומד תורה לשמה עושה שלום בפמליא של מעלה ופמליא של מטה, שהכל עומד על מכונו בזכות זה שלומדים תורה לשמה.

ושנינו בתורת כהנים (עי' נדרים סב. וספרי עקב, מא), **הרי אני למד בשביל שאקרא רבי ובשביל שאקרא נשיא** - שמאחר שסוף כל סוף הוא לומד תורה, מה גרע במה שמתכוין בלימודו גם להתכבד עי"ז, **תלמוד לומר** (דברים ל, ו), **לאהבה את ה' אלקיך, לא תעשה אלא מאהבה**. והיינו שתורה לשמה היא סוג אחר של תורה מתורה שלא לשמה.

הנה, באמת גם תורה שלא לשמה חשובה עד מאד, וכמו שאמרו בגמרא (פסחים נ:), 'לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', וכן נפסק ברמב"ם.

ישנם עוד כמה טעמים, מדוע מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל זהו נקודה אחת.

ולכן יש להחשיב עד מאד גם את לימוד התורה שלא לשמה, שאף שאין זה כי אם תורה שלא לשמה, אבל ידע האדם להכיר חשיבות הדבר, שאף שלומד כדי להתכבד - הרי אינו לומד לא חלילה כשלומד על מנת לקנטר או שלא על מנת לעשות, אבל כשלומד 'בשביל שאקרא רבי ובשביל שאקרא נשיא', תורה זו חשובה עד מאד, וזה מציל את האדם מדעות כוזבות וממהלכים לא ישרים, ומציל את האדם ממידות רעות. תורה שלא לשמה יש בה כוח ליישר את דיעותיו ומידותיו של האדם.

עוד ענין יש בלימוד תורה לשמה, כי הנה בכל המצוות יש דין של מצוות צריכות כוונה, ונחלקו בזה האמוראים אם מצוות צריכות כוונה או מצוות אין צריכות כוונה.

אכן גם אם קיי"ל דמצוות צריכות כוונה, לגבי קיום מצוות ת"ת לא בעינן שילמד תורה לשמה, אלא בעינן רק שבשעת קיום המצוה יכוין לצאת ידי חובת

דרך ה', שעל ידיה יוכל להשיג מהו מהות העולם, מהו השקפת החיים, והוא יבין את המשקל הנכון לשקול ענינים שונים, מהו דבר גדול ומהו דבר קטן, מהו דבר חשוב ומהו דבר טפל, מהו האמת ומהו השקר, מהו ישרות ומהו טעות.

דבר זה לומדים הן בחלק של סיפורי התורה, הן בתורה שבכתב והן בתורה שבעל פה במה שספרו לנו חז"ל, וכמו כן כשלומדים חלק ההלכות שבתורה לומדים עמקות דברי חז"ל, ועל ידי כן משתנה מהלך מחשבתו של האדם כלפי העולם, והוא מביט על העולם באופן אחר. כל זה קונים על ידי לימוד התורה, אפילו על ידי תורה שלא לשמה.

על ידי שקונה אדם את השקפת החיים על ידי התורה שלא לשמה, בזה יוכל לבוא בקל ללימוד התורה לשמה, מאחר שכבר למד המעלה של תורה לשמה, שעל ידי שרואה המעלה של התורה אפילו שלא לשמה, בזה ישיג כמה מעלות טובות יש לתורה לשמה יותר משלא לשמה, וזהו הכוונה במה שאמרו 'שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

בתורה בכדי להתכבד, ומכאן שהכבוד תופס אצלו מקום גדול. והנה תאוות הכבוד שיין למידת הגאווה, ששורש רדיפת הכבוד בא מגאווה.

על פי זה יש להבין מה שאמרו חז"ל, 'לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', שמבואר בזה שתורה גם אם הוא לשם כבוד שבא ממידת הגאווה, גם מי שלא הגיע עדיין לידי המידה ללמוד ללא תאוות הכבוד, טוב שילמד תורה עם תאוות הכבוד, ובלבד שיעסוק בתורה.

ויש להתבונן בדבר, למה זה שציוו חכמים ללמוד אף כאשר הוא מתכוון לרדיפת הכבוד. הרי מי שנמצא במקומות המטונפות, או כנגד מקום שאסור להרהר שם בתורה, לא הותר לו לעסוק בתורה במקומות המטונפות, ואף שמסתבר שמתוך כך ילמד גם במקומות שאינם מטונפות.

והוא, לפי שכאשר עוסקים בתורה במקומות האסורים, תורה זו לא רק שאינה מועילה, אלא שהיא פוגמת,

המצוה, וזה שיין גם במי שלומד שלא לשמה, שמכוין בלימודו כדי להקרא חכם או רבי, אבל הוא מכוין גם שהוא לומד כדי לקיים מצות עשה, והרי זה דומה למי שאוכל מצה בבלייל פסח מפני שהוא אוהב את טעם המצה, והוא זוכר שכבר לא אכל מצה זה שלושים יום, וזה ערב לחיכו, אזי אם הוא רק מוסיף לכון שבאכילה זו הוא מקיים מצות עשה של אכילת מצה, הרי הוא מקיים מצות אכילת מצה גם למאן דאמר מצוות צריכות כוונה, לפי שזה שהוא מתכוון גם להנאת גרונו, אין זה סתירה לכוונת המצוה, אלא יש לו לכון גם לשם מצוה.

כמו כן הוא במצות לימוד התורה, שיתכן ללמוד שלא לשמה, ואף על פי כן יכול לכון שבכל תיבה שהוא לומד הוא מקיים מצות עשה של תלמוד תורה.

כשאחר לומד תורה שלא לשמה, על מנת להתכבד, אזי בדרך כלל מי שלומד על מנת להיקרא רבי, היינו שיש לו תשוקה לכבוד, כי אם הכבוד לא היה נחשב אצלו לאיזה דבר, הרי לא היה עוסק

לשמה הכוח שיבוא לידי דיעות נכונות ומידות נכונות, ושהשקפת חייו תהיה השקפת התורה.

אבל אם לא יעסוק בתורה כלל, נמצא שמפסיד בכפליים, חדא שבזמן זה לא קיים מצות תלמוד תורה, ועוד שהוא מתגדל לעם הארץ ויהיו לו מידות לא טובות ודיעות עקומות, והרי זה קלקול בבריאה.

ואם יאמר האומר, שמאחר שאינו עוסק בתורה לשמה, אין הוא רוצה ללמוד שלא לשמה, כדי שלא לבוא לידי תאות הכבוד, וכדי לקיים מצות תלמוד תורה יש לו עצה לשבת ולומר תהלים כל היום, שכן לא מצאנו מי שאומר תהלים שלא לשמה, שיבוא על ידי זה לידי כבוד. וגם אם ידע כל ספר התהלים בעל פה לא יקראו לא רבי ולא יעשו אותו נשיא, ואם כן יש לו עצה שיקיים מצות תלמוד תורה על ידי אמירת תהלים, ובזה ינצל מלימוד שלא לשמה, ולא ייכשל בלימוד לשם כבוד וגאווה.

אבל אין לנהוג כן, שלגבי מצות תלמוד תורה יש ספק אם מקיימים מצות תלמוד תורה על ידי אמירת תהלים, שאפשר

ועדיף שלא ילמד שם כלל. ולכן אסור ללמוד במקומות הללו, כי תורה האסורה ללמוד הרי זה תורה הפוגמת, לא רק שהיא איננה כמאן דליתא, אלא הרי היא מביאה לידי קלקול ופגם בבריאה.

וממה שהתירו ללמוד תורה שלא לשמה הרי מוכח שאין בזה פגם זה, שתורה שלא לשמה לא רק שמותר ללמוד אותה, אלא שמקיימים בה מצות לימוד התורה, וחז"ל אמרו וכן פסק הרמב"ם לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה. ומכאן מבואר שבתורה שלא לשמה יש קדושה גדולה, אלא שאין בה הקדושה הנשגבה של תורה לשמה, שאין שולט בה אור התורה, ואין זה תכלית לימוד התורה, אבל יש בה קדושת התורה וחשיב קיום מצות תלמוד תורה.

ואל יאמר אדם שמאחר שתורתו הוא שלא לשמה טוב לא שלא ילמד, כיון שהוא לומד לשם תאוה ולשם כבוד, כי חז"ל מלמדים אותנו שלעולם ילמד תורה שלא לשמה, לפי שבזה יקיים מצות עשה של לימוד התורה, ועוד שיש בתורה שלא

שעליו לקיים המצוה רק משום שעל ידי כן יבוא לידי שלא לשמה, כי הרי גם אם לא יבוא לידי לשמה, עדיין לא נפטר מחיוב המצוה.

ואילו היה כן שמצד עצם

המצוה הוא פטור, הרי

שמי שהוא עומד יום אחד סמוך למיתתו הוא פטור מקיום המצוות שלא לשמה, לפי שכבר לא יבוא לידי לשמה, וזה פשוט שאינו נפטר מהמצוות משום שקיום המצוה יהיה שלא לשמה, ויש חיוב לקיים גם מצוה שלא לשמה. ולמאן דאמר מצוות אין צריכים כוונה, יש חיוב לקיים המצוות גם אם לא כיון כוונת המצוה.

ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו.

שבריא את כל העולמות היתה כדאי משום אדם אחד שהוא עוסק בתורה לשמה. ומבאר רבינו יונה: **אדם שיהיה כשר ונקי ובלא עבירה, נמצא, ותגזר אומר ויקם לך** (איוב כב, כח). שכאשר האדם עוסק בתורה לשמה הרי הוא עושה נחת רוח עצום להשי"ת, ולכן בלבד כדאי לו לברוא את כל העולם.

עוד יש לפרש בכוונת התנא, שקיום העולם הוא על ידי

שהוא מגרע במצוה, גם אם לימודו הוא שלא לשמה, אבל זה ודאי שאם לא יעסוק בתורה, הרי ישאר עם הארץ, כי מי שלומד תורה, אף שלא לשמה, מ"מ לא יתגדל לעם הארץ, אבל הוא - אם לא ילמוד - ישאר עם הארץ.

מי שהוא עם הארץ, כל השקפת חייו וכל פנימיותו, כל דיעותיו הם שלא כראוי, כי הדיעות של מי שעוסק בתורה ויודע ללמוד, הרי הם הרבה יותר לרצון הבורא ורצון התורה מאשר הדיעות של עם הארץ.

לכן נפסק הלכה למעשה 'לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

אבל יש להעיר בלשון חז"ל שאמרו 'לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', ומשמע שכל המעלה של תורה שלא לשמה הוא משום שזה מביא לידי לשמה, ומשמע שאם לעולם לא יבוא לידי לשמה אין צריכים ללמוד תורה לשמה.

והוא פלא, שהרי כל מי שרוצה לקיים שאר מצוות שלא לשמה, לא מצינו שאומרים לו

נתיבות יושר - פרק ו' משנה א' לה

אוהב את הבריות. על ידי תורה לשמה יבא לידי אהבת ישראל, ומה היא אהבה זו, מבאר רבינו יונה: **וקשה בעינינו כשהם נוטים מן המוסר, ומלמדם ספר ומקרבים לתורה ומשכילים בחכמה, כל זה מאהבתו אותם.**

כשהלומד תורה לשמה רואה מי שאינו מקיים את המצוות כואב לו הדבר, מחמת אהבתו לבריות.

ונבאר - כשיוצאים בשבת לרחוב העיר ורואים רח"ל יהודי שמחלל שבת, או שעושה שאר מעשה אסור, באים לידי כעס, אבל כעס זה יכול לבוא משני שרשים: שורש אחד הוא לפי שהוא רואה שהלה עושה דבר שלא יעשה, ומזה באים לידי כעס, לא משום אהבת ה' ולא מחמת אהבת הבריות, אלא לפי שהוא רואה אדם אחר עושה עוול, הרי הוא בא לידי כעס.

ושורש הדבר בא, לפי שבקל הוא בא לידי כעס על אדם אחר, ולכן כאשר הוא רואה אחד שעושה מעשה שלא כהוגן הרי הוא בא לידי כעס, ואם היה רואה את האיש עושה מעשה שלא כהוגן, גם אם אין זה חטא

אדם זה, שכן נאמר (ירמיה לג, כה), 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', שחיות הבריאה כולה עליונים ותחתונים, הרי זה על ידי שבני ישראל מקיימים תורה ומצוות, וכדאי אדם אחד שעוסק בתורה לשמה, שהוא מכניס חיות עצום בפמליא של מעלה ופמליא של מטה, שעל ידי כן הוא מחייה את כל העולמות כולם.

שנינו, אדם שהוא צדיק ראוי לו שנברא העולם בשבילו (עי' יומא לח:). **וכן הוא אומר** (קהלת יב, יג), **כי זה כל האדם, כלו לא נברא אלא לצוות לזה** (ברכות ו:).

נקרא ריע אהוב. מבאר רבינו יונה. **כשאדם עוסק בתורה הוא אהוב לכל העולם, וכיון שאין לו משא ומתן עם הבריות אוהבין אותו ומתאוין למעשיו.** שיש לבני האדם השתוקקות לעשות כמעשיו.

אוהב את המקום. מבאר רבינו יונה: **כשירד עיקר המצוות וטעמם ופירושן ועושה אותם.** היינו שעל ידי שהאדם עוסק בתורה לשמה, הרי הוא עומד על טעמי המצוות ופירושן, ובזה הוא בא לידי אהבת השי"ת.

כלפי שמיא, גם אז היה בא לידי כעס, לפי שהוא נוח לכעוס, ואין קושי מיוחד להביאו לידי כעס הרבה להביאו לידי כעס, וכעס זה אין בו מדרגה גדולה.

אבל יש עוד בחינה של כעס, שכועס לפי שהוא רואה שחבירו מאמלל עצמו, 'ער מאכט זיך אומגליקלעך', שהוא מפיל עצמו לאישה של גיהנם. כעס זה שרשו הוא מחמת הרחמנות, שכאשר רואים מחלל שבת, רואים מי שמפיל עצמו לתוך האש, ואם כן באים לידי רחמנות גדולה על המחלל שבת, על שמביא עצמו לידי צרות ויסורים.

עוד סיבה שייך שיבוא לידי כעס, שהוא מקנא משום כבוד שמים, שכואב לו לפי שהוא רואה שהחוטא עושה מעשה כנגד רצון הבורא.

בשני המידות האחרונות יש מעלה, שכואב לו לא מחמת טבע לכעוס בנקל, אלא מחמת אהבת הבריות, או מחמת כבוד שמים. ומי שלומד תורה לשמה יש לו אהבת הבריות, ולכן קשה בעיניו כשרואה אחרים שעושים חטאים, ומצד אהבתו לבריות הוא מלמדם תורה ומקרבם לתורה.

כאשר יוצאים לחוץ ורואים אדם שעושה מעשה שלא כהוגן, ובאים לידי כעס, אם ירצה אדם לבודק עצמו מהו שורש כעסו, יבדוק מה הם מעשיו לאחר שכבר בא לידי כעס. יש לך אחד שכועס, ולאחר מכן הוא חוזר לביתו לאכול ולשתות ולקרא את הניוזפעפער (עיתון) ושוכב לישון. והדבר תלוי על ידי שבא לידי כעס, שאם הכעס בא על ידי שראה מעשיו של השני, הרי לאחר שישב לביתו יפנה לאכילה ושתייה, וישכח מכל מה שראה.

אבל אם הכעס בא מצד מידת הרחמנות שיש לו על האחר, הרי ילך לחפש את האיש ולחפש הדרכים כיצד להיטיב את דרכיו ששוב לא יבוא לידי מעשים אלו. וכמו כן אם הכעס בא לו משום כבוד שמים, הרי שיחפש הדרכים כיצד להרבות כבוד שמים, וכיצד שוב לא יחולל כבוד שמים.

ענין זה מבאר רבינו יונה, שהלומד תורה לשמה, כעסו על עוברי עבירות הוא משום אהבתו את הבריות, ולכן קשה בעיניו כשהם נוטים מן המוסר, ולכן 'ומלמדם ספר

וכמו שנתבאר שכל העולם כולו עומד בזכותו. יש בכוח לימוד תורה לשמה של היחיד להחיות את כל העולמות בזכותו, ולכן ישמח האדם כשיראה שיש מי שלומד תורה לשמה.

ומלבשתו ענוה ויראה.

מבאר רבינו יונה:

הענוה והיראה מלבוש שאדם עוטה בו. לפיכך נמשלה התורה **כמים, שנאמר** (ישעיה נה, א), **הוי כל צמא לכו למים, כשאדם משליך אותו בארץ, אינו הולך אלא למקום נמוך, כך התורה אינה מתקיימת אלא במי שהוא עניו ושפל רוח** (תענית ז): **שכשם שטבע המים הוא ללכת למקום נמוך, כמו כן התורה תשכון רק אצל מי שהוא עניו.**

והנה על פי פשוט לומדים שזה שהתורה נמשלה למים הוא משל בעלמא, שכמו שהמים יורדים למקום נמוך מחמת טבע המים שהם נוזלים, כן התורה יורדת למקום נמוך, שהתורה שוכנת אצל הענווים.

אבל יש בזה עומק יותר. הנה המים הם המחיה של הבריאה, בלי מים לא היו גדלים

ומקרבם לתורה ומשכילים בחכמה'.

ובכלל אוהב את הבריות הוא: **ותמיד משים נגר עיניו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך** (ויקרא יט, יח) **ומקיימה. כבר שנינו** (ברכות יט:) **גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. ואחר כבוד האדם תבוא האהבה.**

משמח את המקום. כיצד משמח הלומד תורה לשמה את השי"ת, מבאר רבינו יונה: **על דרך, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת ליוצרו** (ברכות יז.), **כשאדם מקיים את התורה ולומדה הקב"ה שמח בו.**

משמח את הבריות. מבאר רבינו יונה: **כשיראו הבריות שיעשה אדם רצון קונו, הם שמחים, כי לא נברא האדם אלא כדי לקיים התורה והמצוות.** והיינו שגם אותם שעדיין לא באו למדרגה זו, הרי הם שמחים במה שיש מי שכבר זכה לבוא למדרגה זו, לפי שכל העולם כולו יש לו טובה עצומה על ידי מי שלומד תורה לשמה,

אנו רואים שהמים יורדים למקום נמוך, ומכאן שהחיות של הבריאה שורה במקום נמוך. וכשם שבעולם הגשמי, מקיים הבריאה הוא המים, כמו כן בעולם הרוחני מקיים הבריאה הוא התורה הק', וקיום הבריאה שייך רק במקום נמוך, ולכן כדי לזכות לתורה צריכים לשפלות וענוה, וזהו ביאור הדמיון של תורה למים.

ומכשרתו להיות צדיק.

מבאר רבינו יונה:

צדיק, זה מתהלך בתומו ואינו עושה עול, אדם שלומד תורה והוא דורשה כל היום, אם שגה ועשה עבירה אחת, אי אפשר שלא לחזור מאותה עבירה, כמו שאמרו רז"ל (ברכות יט.), אם ראתי תלמיד חכם שעבר עבירה אחת בלילה, אל תהרהר אחריו ביום, שמא עשה תשובה, שמא סלקא דעתך, אלא ודאי עשה תשובה, הנה למדה תורה לאדם על כרחו שיהיה צדיק על כל פנים. התורה מלמדת את האדם שישב תמיד בתשובה, שמאחר שהוא עוסק בתורה הרי הוא יודע שעליו לשוב בתשובה.

הצמחים בעולם, ואם לא היו צמחים גדלים לא היה מה לאכול, כל המאכלים שיש לנו גדלים ממים. שהנה יש כמה ברכות שמברכים על המאכלים, על הפת ועל מיני דגן מברכים ברכת המוציא וברכת בורא מיני מזונות, ועל הגדל באדמה מברכים ברכת בורא פרי האדמה, וכל שלשת הברכות אלו - הצד השווה שבהם שהכל גדלים על האדמה, וכל חיותם הוא מהמים.

ועוד ברכה יש, ברכת בורא פרי

העץ, ברכה זו מברכים על מה שגדל באילנות, ומה שגדל באילנות צריך לחיות מהאדמה, והחיות בא על ידי המים, שבלי מים לא יגדלו הפירות.

ויש ברכה שלישית על

המאכלים, ברכת שהכל, וכל המאכלים שמברכים עליהם שהכל, חוץ מכמהין ופטטיות, הרי זה הברכה על הבעלי חיים ועל היוצא מהם, הברך והחלב והביצים והדגים וכיוצא בזה, וכל חיותם של הבעלי חיים הוא מהמים, נמצא שכל חיות האדם תלוי במים, מלבד מה שהוא צריך מים לשתות, שבלא מים לא היה מה לאכול ולא מה לשתות.

לשם שמים, או מפני שעינו צרה באורחים והוא מנע הסוכר כדי לחסוך דמי הסוכר, או משום שחסר לו באהבה לשני, ולכן אינו נותן לפניו תה עם סוכר.

כדי לבטל חששות אלו הרי הוא נותן כנגד זה דאלאר לצדקה, ובזה הוא מראה שאין כוונתו לשם ממון. וכמו כן יתן לאורח נדבה יפה בשעה שיצא מביתו, ובזה יראה שאין לו שום דבר כנגד האורח. ובזה הוא מדמה שהוא צדיק וחסיד, אבל יש בו מידת עקמימות בזה שהוא דואג על תאוותיו של האורח.

ויש לנו ללמוד ממידתו של אברהם אבינו, שלא חיפש להצטדק ולדאוג על פרישותם של שלשת המלאכים כשבאו אליו בדמות אורחים, והרי גם אברהם אבינו היה צדיק וחסיד לא פחות ממנו, ואם כן היה צריך לשחוט את בן הבקר ולזרקו למים, ובזה היה מראה שמה שאינו נותן לפניהם בשר לאכול אין זה משום קמצנות, ומה שהוא זורק את בן הבקר הוא מפני ומכאן שמי שנוהג באופן זה עם אורחיו יש בו עקמימות.

במידת הכנסת אורחים של אברהם אבינו אמרו

עוד יבוא על ידי תורה לשמה לדרגת **חסיד**. ומהו חסיד, מבאר רבינו יונה: **זה העושה לפנים משורת הדין בכל מעשיו, בין בגופו בין בממונו. חסיד, יותר מעלה החסידות מהצדקות.**

עוד יבוא על ידי תורה לשמה לדרגת **ישר**. ומהו ישר, מבאר רבינו יונה: **עושה ישר, כמו שאמר (דברים ו, יח), ועשית הישר והטוב.** מבואר בדבריו שיתכן שיהיה אדם צדיק וחסיד, ועדיין אינו ישר.

ומהו מידת מי שאינו ישר, מי שחושב ששתים ועוד שתיים זה ודאי שהחשבון הוא לא ארבע. ואכן אין סתירה בדבר, יתכן מי שהוא צדיק וחסיד, אבל חסר לו מעט בישרות, ולא משום שיש לו כוונה להרע, או שפועל מחמת תאוה, אלא שחסר אצלו במידת הישרות.

ונבאר - כשבא אורח אצל האדם, הרי הוא נותן לפניו לאכול, אבל כשיתן לפניו כוס תה, יתן לפניו תה ללא סוכר, במחשבה שאינו רוצה לגרום לו לבוא לידי תאוות, אבל מאחר שהוא צדיק וחסיד, הרי הוא חושש שמא מה שהוא נותן לאורחו תה ללא סוכר הוא שלא

ועל ידי תורה לשמה ומרחקו
מן החטא. מבאר רבינו
יונה: כשחומד אדם אשתו של
חבירו או ביתו או שורו ויגזול
אותו מיד יזכור העונש, נמצא
מתרחק מן אותה עבירה.

ולכאורה מדה זו שייכת גם
במי שלומד תורה
שלא לשמה.

ומקרבנו לידי זכות. מבאר
רבינו יונה: כיון
שהוא מתרחק מן העבירה נמצא
נתקרב לצדקות ולמצוות.

ונהניין ממנו עצה ותושיה בינה
וגבורה. מבאר רבינו
יונה: כשילמד האדם התלמוד
נמצא מתחדד הרבה במשא
ובמתן של תלמוד, ולפי
שמתחדד יודע עצה הרבה
וחושב.

לכאורה גם מדה זו שייך גם
במי שלומד תורה
שלא לשמה. שכן גם הוא עוסק
בתלמוד ומוחו מתחדד על ידי
לימודו.

ותושיה. מבאר רבינו יונה:
שנינו (סנהדרין כו:),
למה נקרא שמה תושיה (ישעיה
כח, כט), שמתשת כוחו של אדם.

חז"ל שכל פעולה שעשה אברהם
אבינו לטובת שלשת המלאכים
שבאו לביתו, כנגד זה עשה
השי"ת חסדים עם כלל ישראל
מאות שנים לאחר מכן, ומכאן
שמידת הכנסת אורחים, אין זה
כהבנת בעל העקמימות.

אכן מי שעוסק בתורה לשמה,
מלבד מה שהוא נעשה
צדיק וישר, יוצא ממנו מידת
העקמימות, ואילו מי שלומד
תורה שלא לשמה יתכן שאף
שהוא נטהר, אבל מ"מ נשאר בו
העקמימות. אבל תורה לשמה
מזככת את האדם ומקדשתו
באופן שיתבטל העקמימות, לפי
שלימוד התורה לשמה, כשם
שהרוחץ במים חיים יורד ממנו
הזוהמא, כמו כן תורה לשמה
מטהרת את האדם.

עוד יבוא על ידי תורה לשמה
לדרגת ונאמן. ומהו נאמן,
מבאר רבינו יונה: שאינו מדבר
כזב, ולא ימצא בפיו לשון
תרמית, אך יהיה קיים באמונתו
באל דבטחונו בו. כתיב, יתר
התקועה במקום נאמן (עי' ישעיה
כב, כג).

כך הוא ביאור הדברים, יש מלכות ויש ממשלה. החילוק ביניהם הוא, שמלכות היינו שהעם ממליכים את המלך ברצון ומתוך הערצה, וממשלה היינו שמחמת איזה טעם שיהיה בא אחד ותופס את הממשלה בכוח, מחמת איזה סיבה שהיא, אם על ידי שיש לו צבא חזק או ע"י הטלת אימה יתירה באופן אחר.

כמו כן הלומד תורה לשמה, נותנת לו התורה מידת מלכות ומידת ממשלה, אור התורה שמאירה מהתלמיד חכם, נותנת לו שתי מידות אלו - מלכות וממשלה. מידת מלכות היינו שהעם מקבלים אותו כמנהיג מרצונם, ויש בו גם כוח ומידת הממשלה, שהעם שומעים בקולו ומכבדים אותו, הן כמלך והן כמושל, ואף שאין לו כתר מלכות על ראשו, ואין לו צבא שעומד מסביבו המכריחים את העם שישמעו בקולו, לפי שמהותו מכריז מידת מלכות ומידת ממשלה, וכמו שנאמר בי מלכים ימלוכו.

עוד מביא רבינו יונה: **שאל פילוסוף אחד מי הוא יותר שופט החכמים,**

על פי ביאור זה צריך ביאור מהו הכוונה 'ונהנין ממנו... תושיה', וכי יש איזו הנאה ממה שאדם אחר נעשה תש כוח. ויש מבארים שתושיה הוא בכלל העצה.

ובינה. מבאר רבינו יונה: **כשמתחכם האדם על ידי תורה לשמה יבא למדרגת הבינה.** וגבורה. מבאר רבינו יונה: **כשלומד אדם בתורה ומבלה בה ימיו ושנותיו, יהא גבור בתורה.**

ונותנת לו מלכות וכו'. מבאר רבינו יונה: **רב הונא ורב יהודה הוה יתבי, הוה חליף ואזיל גניבא, אמר חדא לחברי, ניקום מקמיה, אמר ליה אידך מקמיה פלגאה ניקום, אדהכי אתא איהו לגביה, אמר להו, שלם עלייכו מלכיא, ומנא לך דרבנן איקרו מלכיא, היינו הוא דכתיב (משלי ח, טו), בי מלכים ימלוכו (גיטין סב.).** ומכאן שהעוסק בתורה נכתר בכתר מלכות.

ומה הכוונה שהעוסק בתורה לשמה זוכה למלכות, הרי אין מלבישים אותו בכתר מלוכה, ואינו נעשה מלך על אחרים. אבל

אבל אף שגם בשאר החכמות מצינו שהחכמה נותנת לבעליה ממשלה, באמת עיקר מה שהתורה נותנת לו מלכות וממשלה היינו על ידי אור התורה, וכמו שנתבאר, כי החכם שהמלך שואל בעצתו, באמת אין לו מלכות וממשלה בעצמו, אלא יש לו חכמה, והמלך משתמש בחכמתו. אבל התלמיד חכם יש לו מלכות וממשלה עצמית.

עוד מעלה יש במי שהוא עוסק בתורה לשמה, **וחקור דין**. שיש לו הכוח לברר הדין תורה שבא לפניו, ומבאר רבינו יונה: **כשיבואו בני אדם לדון לפני חכם הוא חוקר הדין ופוסק כפי מה שיראה לו, איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב.**

הארץ, המלך או החכם היועץ אותו, - השאלה היה מיהו מנהיג את העולם, המלך או החכם היועצו, **אמר לו, היועץ** - שהנהגת העולם הוא על פי החכם. **כי החכם יתן עצה לעשות, והולך המלך ועושה מה שצוה אותו החכם, כך תמצא ראייה לדבר - כשרצה אבשלום להסיר לאביו מהמלוכה, מה אמר, הבו לכם עצה מה נעשה** (שמואל ב טז, כ), **מיד נתן לו אחיתופל עצה.**

היינו שגם חכם בעלמא, חכם שאינו חכם בחכמת התורה, אלא חכם בשאר חכמות העולם, גם מי שאין בידו חכמת התורה, יש בו ממידת המלכות והממשלה, שהנהגת העולם הוא על פי החכם, שהחכם מייעץ למלך כדת מה לעשות.

זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש
הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל
בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלפאן 9 EXT 2290-854-718-1.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו